GuyAI
מבית GOOL בגרויות

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ תשע"ט, 2019
מספר השאלון: 34281
שם התלמיד/ה: _____

אזרחות

שאלון 34281

הוראות לנבחן

הוראות לנבחן
א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.
ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.
פרק ראשון – (1×14) – 14 נקודות
פרק שני – (3×9) + (1×13) – 40 נקודות
פרק שלישי – (2×12) – 24 נקודות
פרק רביעי – (2×11) – 22 נקודות
סה"כ – 100 נקודות
ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.
ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.
בהצלחה!

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (14 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 1–2.

1. רפורמות כלכליות בצרפת

(14 נקודות)

(ראו בנספח: שאלה 1)

א. ציין והצג את הגישה החברתית־כלכלית שבאה לידי ביטוי ברפורמות הכלכליות שביקש נשיא צרפת ליישם.

הסבר כיצד גישה חברתית־כלכלית זו באה לידי ביטוי בקטע.

ב. ציין והצג את הזכות של הנוסעים שעליה ביקשה המשטרה להגן בפיזור ההפגנה.

הסבר כיצד זכות זו באה לידי ביטוי בקטע.

2. ביטול הפטור לעמותת "כנפיים של קרמבו"

(14 נקודות)

(ראו בנספח: שאלה 2)

א. ציין והצג את העיקרון הדמוקרטי שעל פיו פעלה הוועדה בהליך קבלת ההחלטה על ביטול הפטור.

הסבר כיצד עיקרון דמוקרטי זה בא לידי ביטוי בקטע.

ב. ציין והצג את החוק המתממש באמצעות פעילותה של העמותה, לדברי מנהלי בתי הספר.

הסבר כיצד חוק זה בא לידי ביטוי בקטע.

פרק שני (40 נקודות) – שאלות 3–7

בפרק זה עליך לענות על ארבע שאלות:

על שלוש מן השאלות 3–7 (לכל שאלה – 9 נקודות)

ועל אחת מן השאלות 8–12 (לשאלה – 13 נקודות)

ענה על שלוש מן השאלות 3–7 (בכל תשובה כתוב לפחות שניים–שלושה משפטים).

3. התנאים לקיום בחירות דמוקרטיות

(9 נקודות)

הצג שני תנאים הכרחיים לקיום בחירות דמוקרטיות.

(9 נקודות)

4. זכויות קבוצתיות־תרבותיות

(9 נקודות)

הצג את המושג זכויות קבוצתיות־תרבותיות.

(9 נקודות)

5. מעצר מנהלי

(9 נקודות)

הצג את המושג מעצר מִנהלי.

(9 נקודות)

6. הבדלים בין העדפה מתקנת ובין הבחנה

(9 נקודות)

הצג שני הבדלים בין מדיניות העדפה מתקנת לבין מדיניות הבחנה.

(9 נקודות)

7. יחס יהודי התפוצות כלפי מדינת ישראל

(9 נקודות)

הצג שני ביטויים ליחס של יהודי התפוצות כלפי מדינת ישראל.

(9 נקודות)

פרק שני (40 נקודות) – שאלות 8–12

ענה על אחת מן השאלות 8–12, על פי אחד מן האשכולות שלמדת.

---

8. אשכול העולם היהודי

(13 נקודות)

אשכול: העולם היהודי

הצג את המושג קואליציה.

הסבר כיצד שותפות בקואליציה יכולה לסייע בהתמודדות עם השסע הדתי.

9. אשכול תקשורת ופוליטיקה בישראל

(13 נקודות)

אשכול: תקשורת ופוליטיקה בישראל

הצג את עקרון שלטון העם.

הסבר כיצד אחד מתפקידי התקשורת מחזק עיקרון זה.

10. אשכול בחירות ומפלגות

(13 נקודות)

אשכול: בחירות ומפלגות

הצג את המושג ממשלה קואליציונית.

הסבר כיצד עקרון הסובלנות מתממש בקיומה של ממשלה קואליציונית.

11. אשכול רשויות מקומיות

(13 נקודות)

אשכול: רשויות מקומיות

הצג את עקרון שלטון העם.

הסבר כיצד עקרון שלטון העם נפגע ממינויה של ועדה קרואה בשלטון המקומי.

12. אשכול מעורבות אזרחית ופיקוח על רשויות השלטון

(13 נקודות)

אשכול: מעורבות אזרחית ופיקוח על רשויות השלטון

הצג את עקרון הגבלת השלטון.

הסבר כיצד אחד מתפקידי היועץ המשפטי לממשלה מחזק עיקרון זה.

פרק שלישי (24 נקודות)

קרא את הקטע שלפניך, וענה על שתיים מן השאלות 13–15.

ענה על שתיים מן השאלות 13–15 (לכל שאלה – 12 נקודות).

שים לב: בחלק הראשון של כל שאלה (הצגת מושג) ענה על פי מה שלמדת, ולא על פי הקטע.

בחלק השני של השאלה ענה על פי הקטע.

---

13. גלובליזציה

(12 נקודות)

(ראו בנספח: טובין ציבורי שיש לשמור עליו)

הצג את המושג גלובליזציה.

הסבר כיצד הגלובליזציה באה לידי ביטוי בקטע.

(12 נקודות)

14. עקרון הפלורליזם

(12 נקודות)

(ראו בנספח: טובין ציבורי שיש לשמור עליו)

הצג את עקרון הפלורליזם.

הסבר כיצד עקרון הפלורליזם בא לידי ביטוי בקטע.

(12 נקודות)

15. מעמד השפה העברית במרחב הציבורי

(12 נקודות)

(ראו בנספח: טובין ציבורי שיש לשמור עליו)

הצג את מעמד השפה העברית במרחב הציבורי.

הסבר כיצד האקדמיה יכולה להשפיע על מעמד השפה העברית במרחב הציבורי, לטענת הכותב.

(12 נקודות)

פרק רביעי (22 נקודות) – שאלות 16–19

בפרק זה עליך לענות על שתי שאלות: על אחת מן השאלות 16–19, ועל אחת מן השאלות 20–21 (לכל שאלה – 11 נקודות).

ענה על אחת מן השאלות 16–19.

---

16. מסיבת רחוב בליל שבת

(11 נקודות)

(ראו בנספח: שאלה 16)

- ציין והצג את אחת העמדות ("חלומות") בנוגע לזהות הדתית־תרבותית הרצויה של מדינת ישראל, שבאה לידי ביטוי ברשומה (בפוסט) שפרסמו התושבים בפייסבוק.

  הסבר כיצד עמדה זו באה לידי ביטוי בקטע.

  (11 נקודות)

17. בית דין שרעי בסכנין

(11 נקודות)

(ראו בנספח: שאלה 17)

- ציין והצג את אחת העמדות ("חלומות") בנוגע לזהות הלאומית הרצויה של מדינת ישראל, שבאה לידי ביטוי בדברי דובר משרד המשפטים.

  הסבר כיצד עמדה זו באה לידי ביטוי בקטע.

  (11 נקודות)

18. הונאת קשישים במכירה טלפונית

(11 נקודות)

(ראו בנספח: שאלה 18)

- ציין והצג את סוג המשפט שהתנהל בבית המשפט המחוזי.

  הסבר כיצד סוג משפט זה בא לידי ביטוי בקטע.

  (11 נקודות)

19. שגריר ערבי־ישראלי

(11 נקודות)

(ראו בנספח: שאלה 19)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

– ציין והצג את הפנייה בהכרזת העצמאות הבאה לידי ביטוי בדבריו של דובר משרד החוץ.
הסבר כיצד פנייה זו באה לידי ביטוי בקטע.
(11 נקודות)

פרק רביעי (22 נקודות) – שאלות 20–21

ענה על אחת מן השאלות 20–21.

---

20. הורדת אחוז החסימה

(11 נקודות)
(ראו בנספח: שאלה 20)

הבע את עמדתך בעניין זה. הצג שני נימוקים המתבססים על מושגים מתחום האזרחות – נימוק אחד לעמדתך ונימוק אחד (אחר) לעמדה המנוגדת לשלך.
בכתיבתך הקפד על הרכיבים האלה:

א. טענה – הצג את עמדתך באופן ברור.

ב. הנמקת עמדתך – הצג נימוק לעמדתך המבוסס על מושגים וידע מלימודי אזרחות.

ג. הנמקת העמדה המנוגדת – הצג נימוק לעמדה המנוגדת לעמדתך, המבוסס על מושגים וידע מלימודי האזרחות.

21. שימוע בכנסת למועמדים לשיפוט

(11 נקודות)
(ראו בנספח: שאלה 21)

הבע את עמדתך בעניין זה. הצג שני נימוקים המתבססים על מושגים מתחום האזרחות – נימוק אחד לעמדתך ונימוק אחד (אחר) לעמדה המנוגדת לשלך.
בכתיבתך הקפד על הרכיבים האלה:

א. טענה – הצג את עמדתך באופן ברור.

ב. הנמקת עמדתך – הצג נימוק לעמדתך המבוסס על מושגים וידע מלימודי אזרחות.

ג. הנמקת העמדה המנוגדת – הצג נימוק לעמדה המנוגדת לעמדתך, המבוסס על מושגים וידע מלימודי האזרחות.

נספח – הקטעים

שאלה 1

נשיא צרפת ביקש ליישם כמה רפורמות כלכליות במדינה. אחת מהן היא להעביר חברות ממשלתיות, ובהן את חברת הרכבת הלאומית, לבעלותן של כמה חברות פרטיות כדי לעודד תחרות. רפורמה נוספת היא להפחית את המס שבעלי ההון צריכים לשלם, וזאת כדי לעודד אותם להשקיע במדינה.

כדי למחות על מדיניות זו יצאו רבבות אזרחים להפגנות ברחבי צרפת. המפגינים צעדו ברחובות מרכזיים, חסמו כבישים חשובים ומנעו מכלי תחבורה את האפשרות לנסוע.

משטרת צרפת נאלצה לפעול לפיזור ההפגנות, עצרה מפגינים רבים והבהירה שלא תאפשר חסימת כבישים, משום שחסימת הכבישים פוגעת באופן ישיר בשגרת יומם של אלפי נוסעים.

שאלה 2

עמותת "כנפיים של קרמבו" היא עמותה חינוכית הפועלת למען ילדים עם צרכים מיוחדים. בגלל ייחודה קיבלה העמותה בעבר מן המדינה תקציב למימון חלק מפעילותה ואף הייתה פטורה עד כה מלהשתתף במכרז לצורך קבלת התקציב.

לאחרונה התקיים דיון בוועדה האחראית למימון העמותות. הוועדה דנה בשאלה אם להמשיך ולהעניק לעמותה זו את הפטור או לחייב אותה להשתתף במכרז, ורק אם תזכה היא תקבל מימון ממשלתי. בהצבעה שהתקיימה בוועדה, שני שלישים ממשתתפי הדיון הצביעו בעד ביטול הפטור ושליש מהם התנגדו לכך.

החלטה זו עוררה דאגה בקרב מנהלי בתי ספר רבים. המנהלים טענו כי הם נעזרים בפעילותה של עמותה זו כדי להקנות לתלמידים ערכים אוניברסליים המעוגנים גם בתרבות עם ישראל, ובהם כבוד כלפי השונה והאחר, דאגה לחלשים בחברה, נתינה, אהבת האדם ואהבת הארץ. לטענתם, החלטת הוועדה עלולה לפגוע בהמשך פעילותה של עמותה חשובה זו בבתי הספר, לכן יש לפעול בהקדם להסדרת פעילותה.

טובין ציבורי שיש לשמור עליו

באוניברסיטה העברית שוקלים לשנות את שפת הלימוד מעברית לאנגלית בכמה מן המקצועות. יש לכך סיבות מוצדקות: הלימוד באנגלית יתרום להשתלבות בקהילה האקדמית העולמית משום שתתאפשר קליטת מרצים בעלי שם מרחבי העולם, וכך יתחזקו התחרותיות והמצוינות. כמו כן, שערי האוניברסיטה ייפתחו לסטודנטים ממדינות שונות, ולכך יש יתרונות רבים בתחומי הכלכלה, התרבות, המדע, המשפט ועוד.

אף שברור שראשי האוניברסיטה אינם מכוונים לכך, המעבר מלימוד בעברית ללימוד באנגלית הוא הפניית גב להיבט חשוב של התחייה הלאומית של העם היהודי. להצבת השפה האנגלית במרכז ולדחיקת התרבות הלאומית של המדינה לשוליים תהיינה השלכות קשות על התרבות בישראל, הן משום מעמדה המיוחד של העברית הן משום היותה נשמתה של התרבות הלאומית.

סוגיה זו מעלה את השאלה: האם יש לאקדמיה הישראלית אחריות כלפי החברה הישראלית, ואם כן – מהי?

הדמוקרטיה יכולה להתקיים רק אם לאזרחים יש מספיק מידע על הסוגיות המרכזיות בחיי המדינה. אולם הדור הצעיר במדינה עוסק בסוגיות דמוקרטיות אך ורק בשיעורי אזרחות בתיכון ולא אחר כך, וזה כמובן אינו מספיק. אני קורא לאקדמיה להגביר את מעורבותה בשיח הישראלי, להעמיק את הדיון על המורכבות של החברה הישראלית ובעיקר לעסוק בחינוך לקבלת רעיון קיומן המבורך של הזהויות התרבותיות השונות זו מזו ובַזכות של כל תרבות לשמר את ייחודה. שיח זה ראוי שיתבסס על שוק רעיונות פורה והוגן, המזמין את הזולת להשתתף בו.

האתגר האחר של האקדמיה נוגע לתרבות העם היהודי, שבה לשפה העברית יש מקום של כבוד זה דורות רבים. לדעתי, לאקדמיה יש תפקיד חשוב בעניין זה. כשם שהעברית היא הלשון המשמשת את מוסדות השלטון השונים ובה נכתבים חוקי המדינה ופסיקותיהם של בתי המשפט, כך גם ראוי שהאקדמיה תכיר בחשיבות השפה העברית ותביא אותה לידי ביטוי בתוכנית הלימודים ובתחומי המחקר הרלוונטיים.

הנשיא הראשון שלנו, הכימאי חיים ויצמן, אמר בטקס הנחת אבן הפינה של האוניברסיטה העברית: "בעמקי ליבנו נרגיש כי מטרת האוניברסיטה הזאת היא להביע את רוחנו ולהשקיף על פני התבל מנקודת מבטנו אנו". זהו מופת לניסוח רגיש, שאמור לשמש לנו מצפן גם היום: עלינו להשקיף על פני התבל מנקודת מבטנו אנו.

(מעובד על פי י', שטרן, "טובין ציבורי שיש לשמור עליו". המכון הישראלי לדמוקרטיה, 23/12/2018)

שאלה 16

בעיר מסוימת בישראל החליט ראש העיר לערוך בליל שבת מסיבת רחוב גדולה בטיילת שבמרכז העיר. העירייה קראה לבעלי הדוכנים שבטיילת לפתוח את עסקיהם בשבת כדי לעודד את התיירות, והתושבים הוזמנו לבוא ולחגוג באירוע.

קבוצה של תושבים פרסמה בפייסבוק רשומה (פוסט) ובה הם תמכו בהחלטת ראש העיר. לטענתם, מדינת ישראל היא מדינה דמוקרטית ולכן עליה לאפשר לכל אדם לממש את חירותו ללא מגבלה של חקיקה או פסיקה דתית.

שאלה 17

במדינת ישראל לכל עדה דתית יש בתי דין משלה, המתנהלים על פי דיני הדת הייחודית לה. לאחרונה החליט משרד המשפטים לפתוח בית דין שַׁרְעִי (בית דין המתנהל על פי ההלכה המוסלמית) ביישוב סכנין בצפון הארץ, כדי שגם תושבים מוסלמים מהצפון ייהנו משירותי בתי הדין הדתיים באזור מגוריהם, כמו שאר אזרחי המדינה.

בטקס חנוכת בית הדין אמר דובר משרד המשפטים כי הקמת בית הדין בסכנין מבטאת את המחויבות של מדינת ישראל היהודית לשרת בממלכתיות ובשוויוניות את כל אזרחי המדינה על פי צורכיהם הדתיים.

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

שאלה 18

בית המשפט המחוזי הרשיע מנהל של חברה שעסקה במכירת מוצרים בטלפון. על פי ההרשעה, החברה נהגה להטעות קשישים, לנצל את חולשתם ולהחתים אותם על עסקאות של רכישת מוצרים שלא היה בהם צורך.
בית המשפט הדגיש את חומרת המעשים של החברה וקבע שפעלה שלא כחוק, וגזר על מנהל החברה עונש של עשרה חודשי מאסר.

שאלה 19

שגרירים שמשרד החוץ מְמַנֶּה מייצגים את מדינת ישראל במדינות שונות בעולם.
בשנה האחרונה החליט משרד החוץ לְמַנות ערבי־ישראלי לתפקיד שגריר ישראל באחת ממדינות אירופה.
דובר משרד החוץ אמר כי המינוי של ערבי אזרח ישראל לתפקיד שגריר ישראל מסמל את השתלבותם של אזרחי ישראל הערבים בתפקידים שונים במוסדות השלטון של מדינת ישראל.

שאלה 20

"אחוז החסימה" הוא שיעור מסוים מקולות המצביעים שרשימת מועמדים צריכה לקבל כדי להיות מיוצגת בכנסת.
כיום אחוז החסימה הוא 3.25% מן הקולות, והוא שווה ערך לכארבעה מנדטים בכנסת. משמעות הדבר שמפלגה שקיבלה פחות מארבעה מנדטים לא תיכנס לכנסת.
במערכת הבחירות האחרונה עלתה לדיון השאלה אם יש להוריד את אחוז החסימה לשיעור נמוך יותר, ובכך לאפשר לרשימת מועמדים שתקבל פחות מארבעה מנדטים להיכנס לכנסת.
יש התומכים בהורדת אחוז החסימה לשיעור נמוך יותר, ויש המתנגדים לכך.

שאלה 21

הוועדה למינוי שופטים היא שֶׁמְמַנָּה שופטים בישראל. לאחרונה הועלתה הצעה שבתהליך מינוי השופטים ייערך למועמדים שימוע בכנסת שבו יוכלו חברי כנסת לשאול את המועמד לתפקיד שופט שאלות על כישוריו ועמדותיו.
לאחר השימוע תחליט הכנסת אם לאשר את מינויו של המועמד לתפקיד שופט.
יש התומכים בהצעה לכלול שימוע בהליך מינוי שופטים, ויש המתנגדים לכך.

כל הבגרויות באזרחות עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/civics